

„Mert nem lehet feledni...”

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A PESTI VIGADÓBAN

A trianoni békekötés 100. évfordulója alkalmából szeptember 17-én nyílt emlékező kiállítás a Pesti Vigadóban. A képző- és iparművészeti alkotásokat felvonultató tárlatot 2021. január 31-ig tekintheti meg a nagyközönség. A kiállítás kurátorával, Kókay Krisztina textil- és grafikuművésszel beszélgettem a tárgyak művészi kvalitásán túlmutató mögöttes tartalom elsődleges megnyilvánulásáról.

– *Alkotóművészeti tevékenysége mellett jelentős szerepet játszik életében a művészeti közegehez kapcsolódó szervezői munka iránti elkötelezettsége is. Hol helyezkedik el ebben a folyamatban a trianoni emlékkiállítás kurátori feladatainak elvállalása?*

– Az előzmény az első világháború centenáriumi alkalomát felidéző, az esztergomi Szent Adalbert Központban 2015 őszén megrendezett, „Mire a levelek lehullanak, katonáink hazatérnek!” című kiállításig nyúlik vissza. Kötelességemnek érzem, hogy az a generáció, amelyik szüleik és nagyszüleik révén közvetlenül érintett volt a Nagy Háború következményeinek az elszenvedésében, ne felejtse el emlékezni, és a fiatalabb korosztályt a tőlük elvárható módon emlékezésre készíteni. Az évtizedekig elhallgatott eseményekről és utóhatásokról a vizuális művészeteknek a láttatás eszközével kell utat nyitniuk az emberek szívéhez. Számomra, mint textilművésznek és grafikusnak, mindig is elengedhetetlen volt, hogy önmagamon túlmutató célok szolgálatába

állítsam egyéni alkotótevékenységemet, és mint a Magyar Művészeti Akadémia kulturális közfeladatokat ellátó testületének a tagja sohasem haboztam ebbéli képességeimet és tapasztalataimat a tágabb értelemben vett közösség érdekében hasznosítani. Ezért vállaltam, nagy örömmel és mindamellett telve szomorúsággal, az első világháborús kiállítás folytatásaként a trianoni emlékkiállítás kurátorságát is.

– *Több mint félszáz képző- és iparművész alkotása látható a galéria falai között. Milyen koncepció alapján találkozhat a közönség ezzel a kiállítói névsorral?*

– Talán mondanom sem kell, de a váratlanul jelentkező világvármány hatásai számos határozott döntés meghozatalát kívánták meg tőlem, hogy egyáltalán megvalósulhatott a centenáriumi megemlékezés még ebben az esztendőben. Ezért, mint a kiállításért felelős kurátor, meghívtam olyan alkotóművészeket, akikkel már

Trianon! Mert nem lehet feledni... című kiállítás (részlet) | Trianon! Cannot be forgotten... (exhibition photo) | Pesti Vigadó, Budapest, 2020

Fotó: Keppel Márton

együtt dolgoztam az első világháborús tárlat alkalmával is, akikhez emberöltőnyi barátság és ismeretség köt; másrészt olyan pályatársakat, akiknek a szemléletmódját és világlátását ismerem, és osztozom benne. Ne feledjük, hogy olyan műveket kértem a kollégáktól, amelyeket erre az alkalomra készítettek. Ebben a tekintetben meg kellett előlegeznem a bizalmat azoknak, akikhez szellemi kapocs fűz a történelmünk iránti felfogás, '56, '89 és napjaink vonatkozásában. A kiállítók névsorának összeállítása tehát ennyiben szubjektív, míg az általuk létrehozott életművek esztétikai kvalitása olyan objektív támpontot jelentett számomra, ami alapján nyugodt voltam a tárlatlátogatók értékítéletét illetően, biztos a kedvező fogadtatásban olyan művek kapcsán, amelyek egy adott tematikára készültek.

– *Említette, hogy a művész feladata a láttatás abban az értelemben, amikor az üzenet a homályból dereng föl. Milyen eszközökkel érik el ezt a láttatást a tárlaton szereplő alkotók?*

– Trianon történeti feldolgoása az események után emberöltőkkel, jelenleg is folyamatban van. Nem tudunk olyan távolra visszatekinteni a múltba, hogy azt mondhassuk: a történelmi hazugságok leleplezése, az

igazságtalanság megértése és a veszteség felett érzett felindulás nyugvópontot ért volna el a nemzet kollektív tudatában. A feldolgozás lehetősége még ennél is rövidebb ideje adatott csak meg. Ebbe a folyamatba, mi művészek, szubjektív és irracionális kapcsolódási pontokon keresztül tudjuk bevonni az embereket. A számok láttatása a térkép vizuális eszköze. Ezért jelenik meg olyan gyakran a határvonalak által felosztott földrajzi kiterjedés különbsége, vagyis az elszakított területek és az anyaország érzékelhető méretaránya. És itt a hangsúly az arányok láttatásán van. A történelmi Nagy-Magyarország és a Csonka-Magyarország egymáson áttűnő ábrázolása abban a vonatkozásban bír művészi kifejezőerővel, amennyiben az elszakított területek és a megmaradt közigazgatási határok arányait kijózanítóan képes láttatni a szemlélővel. A területi veszteségek arányát pedig a fájdalom nagyságának aránya fejezi ki az olyan műalkotásokon, amelyek absztrakt vagy elvonatkoztatott formában ezt a mély keserűséget igyekeznek láthatóvá tenni. Természetesen nagy szerepük van ebben a szimbólumoknak is, amelyekhez a legkülönfélébb formában nyúlnak az alkotók, hiszen éppen 100 évnyi idő újabb jelentésrétegei rakódtak rá egy-egy jelképre.

SZÉLES Judit: Szétszaggatva (részlet) | Judit SZÉLES: Torn apart (detail) | 2020, textilkollázs, a teljes méret: 108x125 cm

Fotó: Keppel Márton

KUN Éva: Miasszonyunk | Éva KUN: Our Lady
2020, rakukerámia, 66x16x16 cm
Fotó: Keppel Márton

BAKOS István: Szívünk szakad száz éve! Our hearts are broken in a hundred years! 1920–2020, plakát
István BAKOS: Our hearts are broken in a hundred years! 1920–2020, poster | 2020, digitális print, 140x100 cm
Fotó: Bakos István

ZELENÁK Katalin: Nyitott kapuk | Katalin ZELENÁK: Open gates | 2020, textil, kollázs-grafika, 48x100 cm
Fotó: Zelenák Katalin

Kárpit határok nélkül

Tapestry without borders

Alkotók: BALOGH Edit, BÁLINT Ágnes, BARANYI Judit, BARÁTH Hajnal, BENEDEK Noémi, BÉNYI Eszter, CSÓKÁS Emese, DOBRÁNYI Ildikó, ERDÉLYI Eta, ERDŐS Júlia, FARAGÓ Márta, FARKAS Éva, R. FÜRTÖS Ilona, GREMSPERGER Beatrix, HARMATI Zsófia, HAGER Ritta, HAUSER Beáta, IPACSHAJNAL, JOHN Ágoston, KAPROS KÓSA Edit, KATONA SZABÓ Erzsébet, KECSKÉS Ágnes, KOVÁCS Imre, KOVÁCS Péter, KÓKAY Krisztina, KÓSZEGI Anna Mária, LENCSÉS Ida, LUGOSSY Edit, MARTOS Katalin, MÁLIK Irén, MÁDER Indira, MÉSZÁROS Erzsébet, NAGY Katalin, NYERGES Éva, PASQUALETTI Eleonóra, POLGÁR Rózsa, RAPAICH Richárd, REMSEY Flóra, RICHTER Éva, RÓNAI Éva, SOLTI Gizella, TÁPAI Nóra, VAJDA Mária, VARGA Bernadett, VASTAG Ágnes, ZELENÁK Katalin

1996, gobelin, 300x350 cm

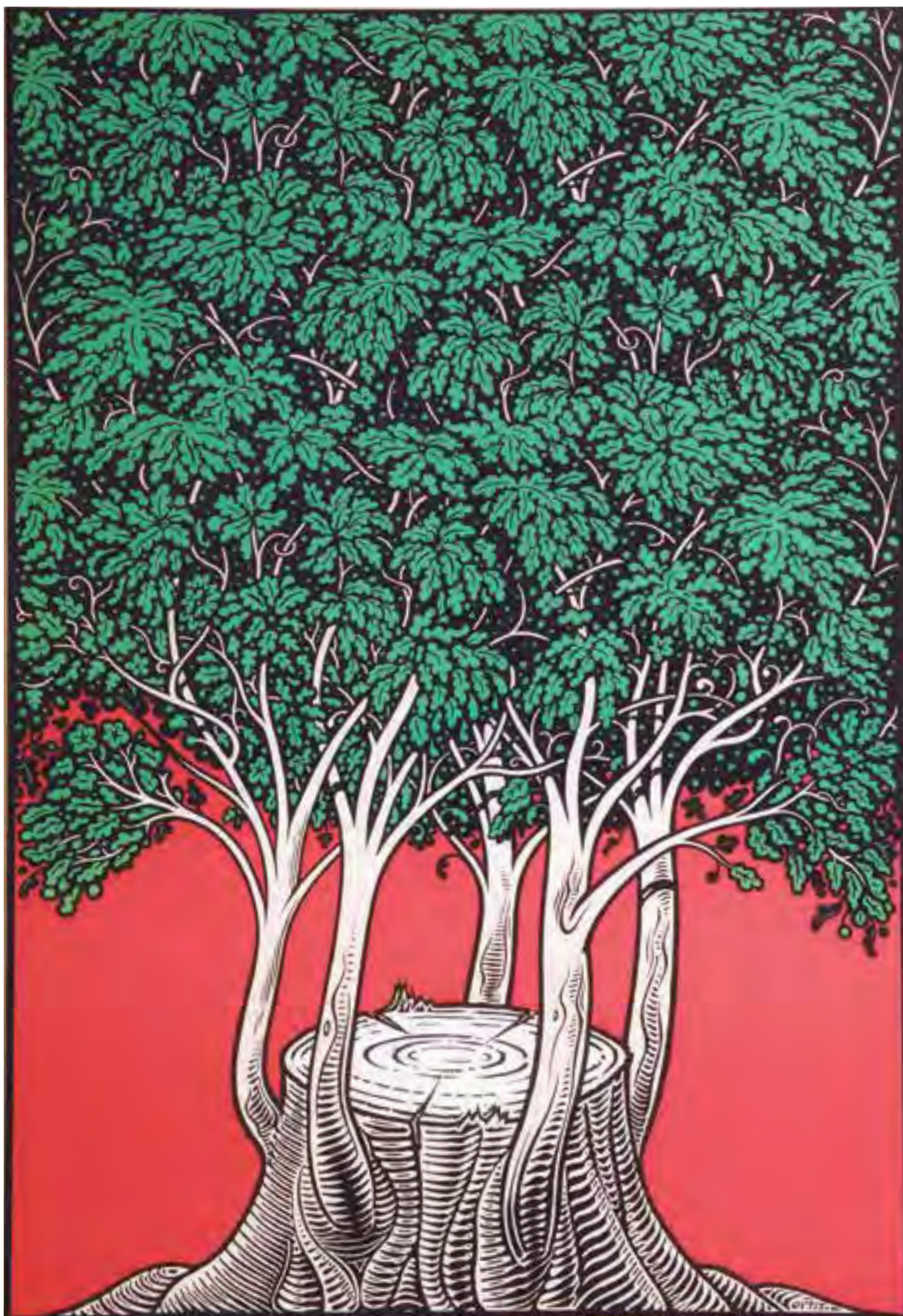
(Iparművészeti Múzeum, Budapest)

Fotó: Áment Gellért / Iparművészeti Múzeum

BRÁDA Tibor: Köpenyes Madonna | Tibor BRÁDA: The Virgin of Mercy
2020, ólmozott üveg, Ø 105 cm

Fotó: Keppel Márton

OROSZ István: „A lombok fundamentuma”, plakát | István OROSZ: ‘Foundation of the foliage’, poster | 2020, papír, digitális print, 130x90 cm
Fotó: Keppel Márton

KÓKAY Krisztina:
Szent jussunk (részlet)
Krisztina KÓKAY:
Our sacred right (detail)
2020, festett lenvászon,
a teljes méret: 146x137 cm
Fotó: Keppel Márton

PÁZMÁNDI Antal: A konc | Antal PÁZMÁNDI: The spoil | 2020, magastüzű samott, 80x150x100 cm
Fotó: Keppel Márton

Trianon! Mert nem lehet feledni... című kiállítás (részlet) | Trianon! Cannot be forgotten... (exhibition photo) | Pesti Vigadó, Budapest, 2020
Fotó: Keppel Márton

– Végigtekintve a kiállított műveken nem kerülheti el figyelmünket a keresztény szimbólumok, országábrázolások és idézetek megannyi változatossága. Célja volt a kiállításnak, hogy „nemzeti toposzok” formájában beszéljen Trianonról?

– A megbomlott nemzeti integritás nemcsak a területek elvesztésében és különböző idegen államalakulatok alá rendelésében érhető tetten, hanem az egyének közötti

kapcsolatok szintjén is. Egy nemzettesten belül olyan fogalmakat vagyunk kénytelenek használni, mint határon túli magyarság és anyaországi magyarság, ami feltételez bizonyos különbségeket. A kiállítás azokra a közös nevezőkre hívja fel a figyelmet, amelyek lebontják a mesterséges különbségtételeket, és az összetartozás oszthatatlan fundamentumára épülnek. Én magam is ebben látom a magyarság megmaradásának ősi és öröklött szellemi javait: nyelvünk, hitünk és történelmünk az, ami közösségi megtartóerőt biztosít. Ebben a tekintetben egy múltra emlékező kiállítás mindenképpen a pozitív jövő zálogát hordozza, ámde – mint minden jó kiállítás – szembenézésre késztet önmagunkkal.

– Végezetül, mint a tárlaton szereplő művészt, hadd kérjem meg, hogy saját műalkotásáról is ejtsen néhány szót!

– Szent jussunk című textilgrafikám néhány nappal a megnyitó előtt készült el. A Kókay család személyes érintettségét az Esztergom–Párkány határkijelöléssel gyermekkorom óta éreztem. Rokonaim egyik fele itt, másik fele ott ragadt, és nem csak a Duna választott el bennünket egymástól. A ki nem mondott fájdalom, vagy inkább a kimondhatatlan fájdalom érzékeltetésére hivatott a lenvászon felületét beborító milliónyi éles vonás és rovátka. Mindegyik megannyi szúrás és dőfés. De nemcsak én és a szeretteim vannak benne ezekben a kemény vonalakban, hanem az egész nemzet is, amit a történelmi Magyarországra metsző kereszt motívummal próbálok láttatni.

KECSKÉS Ágnes: Himnusz (részlet) | Ágnes KECSKÉS: Anthem (detail)
1996, gobelin, a teljes méret: 190x240 cm
Fotó: Kecskés Ágnes

KEPPEL Márton
művészettörténész